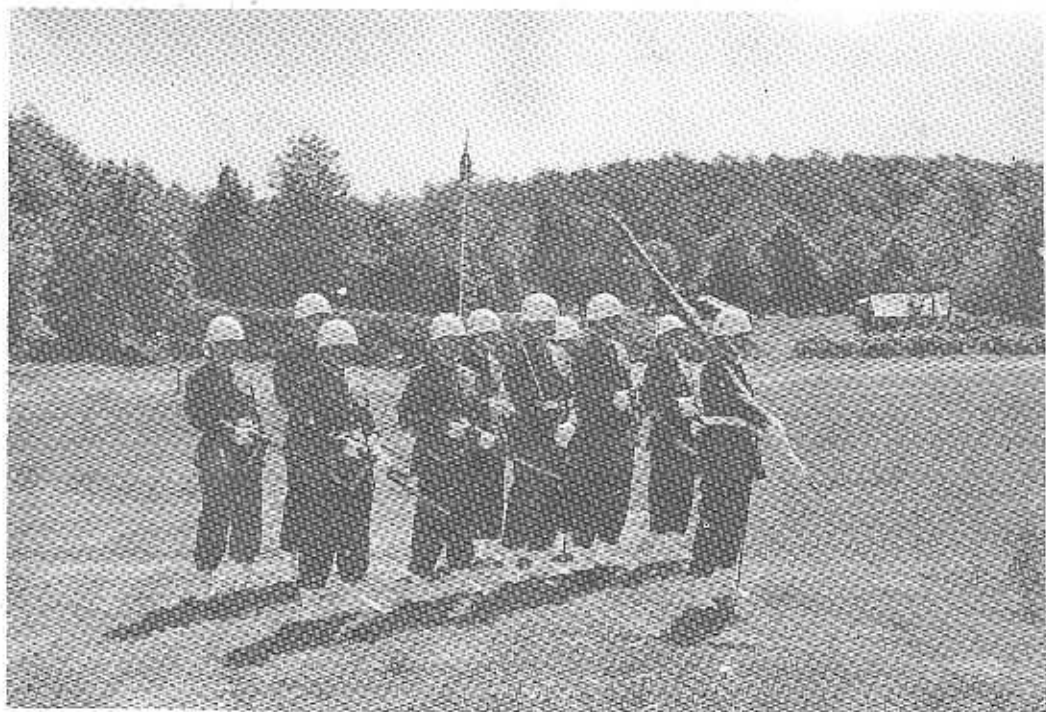

1978

I VÄNTAN PÅ PARAD!

(Fanvakt ur KA 4 vid Regimentets dag
lördagen 4 juni 1977. Se sid. 12)

Organ för
KUSTARTILLERIETS KAMRATFÖRENING
GÖTEBORG

KUSTARTILLERIETS KAMRATFÖRENING

Ordförande: Överste Lars Ahlström
 1:a v. ordförande: Kapten Uno Bjensjö
 2:a v. ordförande: Brandförman Hugo Lind
 Sekreterare: Kapten Georg Gustafsson
 Skattemästare: Kapten Bertil Dellmång
 Klubbmästare: Kapten Christer Norlander
 Ledamot: Handlande Bengt Svensson
 Suppleanter: Kapten Gustav Odkrantz
 Försäljningsinsp. Yngve Gedda
 Revisor: Kapten Allan Frelj
 Fanjunkare Kaj Ek

Årssavgiften i Kamratföreningen 15:- kr
 Postgironummer 4 50 49 - 4

Redaktör och ansvarig utgivare:
 Major Bo Djörheden

Biträdande redaktörer:
 Major Nils-Erik Björkered
 Kapten Georg Gustafsson

Annonsredaktör:
 Kapten Helmer Ternegren

Fotoredaktör:
 Kapten Olof Fryksjö

Redaktionen adress och tel.
 KA 4, Pack. 421 05 V Frilunda
 031/29 20 80/281

*Bertil Dellmång,
kamratföreningens
skattemästare*

*Annonsredaktör
Kapten Helmer Ternegren*

*Bitr. redaktör
Major Nils-Erik
Björkered*

REDAKTÖREN HAR ORDET

BÄSTE LÄSARE!

Året 1977 har bjudit både glädje och oro för vårt regemente. I glädjens tecken firade på försommaren vårt unga vapen sitt 75 årsjubileum. Orosmoln tornade emellertid upp sig i bakgrunden, jag tänker på de organisationsutredningar som för närvarande ser över Marinens Fredsorganisation i Göteborg. Vårt regemente har kanske mer än något annat militärt förband i modern tid fått sin verksamhet genomlyst. Varje utredning har dock visat att den utbildning som vi bedriver är både ekonomisk och rationell, det vill säga regementet når ett mycket gott resultat. Låt oss hoppas att de ansvariga tar god tid på sig och än en gång ser sakligt på den verksamhet som bedrivs vid vårt regemente - gör man detta kan vi som arbetar på KA 4 anställda, värnpliktiga och kamratföreningsmedlemmar, se med tillförsikt på framtiden anser . . .

Bj

*Bo Björheden
KA fyrens redaktör.*

I DETTA NUMMER

Ordföranden	Lars Ahlström	3
Idrottsaktuell	Bror Åke Larsson	4
Gammalt och nytt	Birger Ygge	6
Förenings-Aktiviteter		12
Indianska dueller	S Henry Wassén	14
XVI Nord. militära kamratföreningsmötet	Georg Gustafsson	16
Marinens sjukvårds- skola	Bo Björheden	20
Föreningsnytt		23

Ordförandens spalt

Jag är både glad och tacksam att ha fått komma hem till KA 4 som dess regementschef och därmed även som ordförande i Kustartilleriets kamratförening i Göteborg.

Jag skriver "komma hem" därför att KA 4 alltid varit mitt hemmaförband sedan jag blev fänrik vid kustartilleriet hösten 1944. Visserligen har jag av olika skäl varit tjänstgjort på KA 4 alla dessa 34 år, men jag har å andra sidan inte tillhört något annat kustartilleriförband under den tiden. Jag hör alltså hemma på KA 4 och i vår kamratförening.

Kustartilleriets kamratföreningar har en god tradition att slå vakt om. Vårt broderregemente KA 1 startade den allra första kamratföreningen i Sverige redan 1899 - Kamratföreningen Vapenbröderna - och har således kunnat fira sitt 75-årsjubileum. Vår förening kunde fira sitt 40-årsjubileum år 1976. Med dagens 270 medlemmar, varav 20 ständiga, är vår förening fortfarande vital nog att kunna genomföra sitt stadgeenliga ändamål. Ja, årets medlemsförteckning visar tom att vi trots smärtsamma avgångar av äldre kamrater kunnat öka vårt medlemsantal med 10-talet nya kamrater.

§ 1 i våra stadgar anger att föreningen har till ändamål "att utgöra en föreningslänk mellan nuvarande och förutvarande kustartillerister, såväl fast anställda som värnpliktiga, vårda kustartilleriets och Älvsborgs fästnings traditioner samt befordra ett gott kamratskap".

Under de sammanträden som jag varit med om under det sista året har det slagit mig att ungdomar, de nuvarande kustartilleristerna, våra nya värnpliktsungdomar i stor utsträckning saknas på sammanträdena och i vår medlemsförteckning. Vår kamratförening får emellertid inte vara en samling av äldre människor med minnen om det som var en gång. Föreningens aktiviteter måste anpassas till vad som kan intressera även dagens unga kustartillerister. Vi måste verka i nuet och inte heller dra oss för att även blicka in i framtiden. I samband med de debatter som under vintern förts om KA 4 framtid har jag kunnat förmärka en god grogrund bland just de ineliggande värnpliktiga, för samhörighet med regementet och med 'bygden' Göteborg. Vi måste på något sätt lansera kamratföreningen till dessa unga kustartillerister. Detta kan t ex ske genom att kamratföreningen bidrar till priser vid regementsmästerskapstävlingar. Förr hade vi pris till bäste soldat vid KA 4. Kanske bör vi ta upp det igen, eventuellt i form av stipendiesesor till Norge, där motsvarande kamratföreningar finns och är aktiva. Det kostar emellertid pengar. Ett sätt att skaffa sådana är naturligtvis ökad rekrytering. Vi ligger just nu ute med en sådan drive riktad mot Kustartilleriföreningen i Göteborg och mot KA 4 Ungdomsförening. Ett annat sätt är naturligtvis att rikta sig mot repövningsförbanden, där sammansvetsningen och kustartilleritillhörigheten kan och måste vara stark. En förbandsvis-, (minspårtropen, pjäsbetjäningen, mätstationsavdelningen) - anslutning till vår kamratförening kanske vore en idé? Därigenom skulle dessa kamratgång utan alltför stora arbetsinsatser kunna träffas inom kamratföreningens ordinarie årsprogram.

Ja, mina vänner, detta är några tankar som sysselsätter en nytillträdd ordförande för kamratföreningen. Men det finns andra ting som kan göras. Jag och styrelsen är därför tacksamma för alla idéer och uppslag som kan bidra till att föra ut vårt budskap till ungdomen och till att öka rekryteringen till vår fina kamratförening. Låt oss diskutera dessa problem när vi träffas vid årets kamratföreningsarrangemang, som framgår av meddelande på sid 23 i denna tidning.

Till dem är ni hjärtligt välkomna!

IDROTTSAKTUELLT KA 4

Idrottsofficeren på KA 4, Bror Åke Larsson, anmäler i denna artikel aktuella idrottshändelser och manar till fortsatt kamp för den goda konditionen.

TÄVLINGAR UNDER 1977

Den allt överskuggande händelsen för KA 4 idrott under 1977, var då vi erövrade CM Guldsköld. En mycket åtråvärd trofé för alla marina idrottsenheter. I år gällde tävlingen bäst av fyra grenar: handboll, sjömilitär femkamp, segling och budkavleorientering. Chefen för marinen utdelade priset i KA 4 idrottsbuss. På plats fanns pressen, CGBK/Fobcf, regements-, utbildnings- och skolchefer samt alla våra duktiga ledare, utan vars hjälp vi ej kunnat vinna tävlingen. Handbollen företrädde av lagledaren Benny Pettersson, tränaren Roland Erlander, Olle Schulze samt Benny Karlsson. Sjömilitära femkampen representerades av Magnus Höög och Hasse Nilsson. Våra seglare har vunnit det mesta under en lång följd av år. Vårt ess Torbjörn Cederqvist kunde inte delta i år, men Andrén, Grahn och Jönshede med besättning tog de poäng som behövdes. Återstår så budkavlen, där tävlingen om Guldskölden slutligt avgjordes. Kustflottan låg närmast till segern, men efter två sträckor var saken klar. Lars Karlsson, Lars Hammarsten och Ola Svensson ordnade så att Guldskölden för fjärde gången på fem år hamnade på KA 4.

En redovisning av övriga verksamhetsområden ger vid handen att befälsidrotten har ökat, det

ger testvärdena belägg för. Alla åldersgrupper har höjt sina värden, med undantag av gruppen 35-39 år. För att stimulera intresset för motionsidrott har vi infört en "stegtävling" i badminton och tennis, vilket har rönt stort intresse. Vidare prövar vi en poängtävling med många olika aktiviteter att välja på. Vi hoppas genom detta att få se ett och annat nytt ansikte som ägnar sig åt befälsidrott och att de redan aktiva tränar ännu mera. Terränglöpning ger den bästa effekten när man skall bygga upp sin kondition. Terrängbanan har under hösten och vintern delvis varit i missabelt skick. Omfattande arbeten har under hösten och vintern pågått och vi tror att banan skall kunna användas nästan året om i fortsättningen.

Cm viceamiral Bengt Lundvall överlämnar guldskölden till CKA 4 stf Övlt Clas Rundqvist

ANVÄND HALLEN RÄTT!

Hur är då läget beträffande de värnpliktigas utbildning i fysisk träning? Idrottshallen är en stor tillgång, men den utnyttjas inte alltid på rätt sätt. Det behövs något mer än innebandy för att ge kroppen allsidig träning. Ett träningspass i hallen skall bestå av uppvärmning, smidighets- och styrkekövningar och som avslutning bollspel av något slag. Övningarna utomhus skall ha samma uppläggning. Hur många använder styrketränningsbanan? Av erfarenhet tror oss veta att det blir oftast den yngste och mest oerfarne som får hand om den fysiska träningen med plutonen. Han får då ingalunda lämnas ensam. Visserligen har han fått gedigen utbildning på InstrS, men för att genomföra en effektiv övning behöver han stöd av plutonschefen eller pe stf. dessa har en gedigen utbildning bakom sig på KSS resp MKS. Dessa kunskaper måste utnyttjas.

Vid regementet genomfördes under hösten en träningskampanj kallad "Vpl i TRIM". Kampanjen pågick i 10 veckor och målsättningen var att varje vpl under den tiden skulle avverka terrängbanan minst fem gånger. Det verkade vara en

ganska lätt uppgift. För de nyinryckta var detta inget problem men för övriga som påbörjat huvudtjänsten var det mycket svårare. Ett par plutoner redovisade ett stort antal "femprov", men flertalet kunde inte redovisa ett enda "femprov". Trots goda föresatser från skolchefernas sida lyckades inte kampanjen ge det resultat vi hade hoppats. Men vi gör ett nytt försök till hösten och hoppas då att allt truppbefäl ger kampanjen sitt stöd.

En eloge vill vi ge till den skolchef som kunde redovisa ett 100 %-igt deltagande för sin skola i höstens ergometercykeltest. Tyvärr måste vi konstatera att provtagningen vid övriga skolor (molsv) går trögt. Det behövs att skolchefen följer upp proven. I vissa fall behövs personligt ingripande med risk att bli impopulär som följd.

Slutligen utnämner vi "Kungl 5." på Befäls till årets idrottspluton. Förutom många fina idrottsprestationer vid regementets tävlingar uppnådde de rekordvärdet 58 ml i snitt vid senaste testen. Hatten av även för Radars flottister som med sina 50 ml ligger väl framme.

FÖRSVARETS

MOTORKLUBB

verkar för

ökad kunskap i trafikfrågor

ökad trafiksäkerhet

ekonomiska intressen

rådgivning, rabatter, lånekassa m.m.

För medlemskap sök kontakt med

Avd. 90 - KA 4

Styrelsen

HAGENS FISKHALL

Bröderna Berndtsson
Långedragsvägen 61
Tel. 29 04 50, 29 35 39

Färsk fisk, grönsaker
och blommor dagligen

EL-RUTIN

EI-installationer o. service
EI-materiel,
hushållsapparater m m

Box 4018 421 04 Västra Frölunda
Tel. 29 68 10

Gammalt och nytt

Redaktionen avser att ha återkommande jämförelser mellan just gammalt och nytt – det kan vara personal, utbildning eller materiel. Denna gång låter vi än en gång medlemmen i vår kam-

ratförening Birger Ygge komma till tals och berätta om hur utbildningen gestaltade sig i början av seklet.

Gammalt

Många kamrater hade stor glädje av Birger Ygges föredrag och minnen vid föreningsamkvämet på KA 4 i nov-76. Hans minnen från KA-tiden återges med en andra del nedan.

Birger Ygge fortsätter att berätta om sitt militära liv, i Karlskorna för omkring 60 år sedan.

Tiden november 1916 – oktober 1918 (Fänrik vid Kungl Kustartilleriet)

Som jag berättade i min föregående artikel lämnade jag föräldrahemmet och satte mig på tåget kl 5 om morgonen den 13 november 1916 för att resa till Karlskrona och där – 20 år, 5 veckor och 2 dagar gammal – tillträda en av Hans Kungl Maj:t egenhändigt förordnad ordinarie stats-tjänst, vilken jag lagligen ej kunde bli tvingad lämna förrän den 31 oktober 1946, om jag bara skötte mig något så när.

Mina omtänksamma föräldrar hade i tid annonserat efter rum eller inackordering för mig i den nya staden. På inackorderingsförslaget nappade ingen. Det var ju svåra kristider och alla hade nog med matbekymmer för egen del. Vem skulle förresten vilja ha en officer som inackordering? Det blev därför ett privatrum, nog så trevligt, hos fröken Augusta Carlsson (över 50) på Västra Köpmansgatan 18. Jag bodde där något över ett år. Den 30 november 1917 avflyttade jag emellertid till en dublett på Södra Smedjegatan 4. Den hade jag fått övertaga av löjtmanten och kollegan Ivar Leufvén, vilken i sammanhanget övergick till civil tjänst. En del möbler ingick i övertagandet. De tillhörde Majoren Friherre Fredrik von Otter och förhyrdes för en symbolisk summa av 10:- kronor om året, von Otter var för övrigt min hyggliga bataljonschef. Med dessa möbler var det så turligt att han ej ville ha dem tillbaka förrän den 1 november 1918, då han samtidigt med mig avgick till civil tjänst.

Bostaden på Södra Smedjegatan var väldigt trevlig – ett kärt tillhåll även för kamraterna. Det var bara så att på grund av kristiden hade man aldrig

någon ting att bjuda på. Sprit, vin och tobak fanns ej att uppbringa för en 20-årig fattig fänrik, kaffe fanns ej heller. För övrigt fanns det ingen attiralj att koka något kaffe på.

ANMÄLAN FÖR TJÄNSTGÖRING

Den 15 november 1916 begynte tjänstgöringen, hell naturligt med uppvaktning i full paraduniform för regementschefen överste Sam Bolling samt för bataljonschefer och andra högre officerare vid kustartilleriet. Men det var inte nog med det. Officiell uppvaktning skulle även göras för följande potentater:

För den Befälhavande Amiralen, kommandanten i Karlskrona Fästning och befälhavaren över Karlskrona Örlogsstation, konteramiralen H G Lagercrantz,
för chefen för Kungl Karlskrona grenadjärregemente och Infanteri befälhavaren, översten A A Meister,
för varvschefen vid flottans station i Karlskrona, kommandören A B Juel samt
för fortifikationsbefälhavaren i Karlskrona Fästning, majoren G Rabe.

Inte heller detta räckte. Det tillkom oss nyblivna officerare att – om tjänsten så tillät – på nyårsdagen, annars nästkommande lediga helgdag, göra visit hemma hos samtliga gifta kustartilleriofficerare ävensom hos amiralen Lagercrantz. Denne hade sin förnäma bostad i det s k Kungshuset vid Hoglands park, där alla Sveriges konungar och drottningar fr o m 1800-talet uppges ha övernattat. Lika viktigt var det att uppvakta landshövdingen i Blekinge län greve Axel Wachtmeister, som bodde i det vackra residenset

vid Kungsbron, där Camilla Odhnoff nu håller till. Jag tvivlar på att hon får någon visit av dagens nyblivna fränrikar. Vid alla dessa familjevистер var man skrudad i den civila jacketten – en kostym som numera endast användes av kungar och diplomater. Den bestod av en svart midjesmitande långrock med sval skört, grå eller svart väst samt svart-grå-viträndiga byxor.

KA 2:s 1. komp. stamrekrytskola 1916 – 1917.
Fk Ygge sittande i mitten.

VERKSAMHETEN

Min första kommandering vid Kungl Karlskrona Kustartilleriregemente (KA 2) förlades till 1. kompaniet tillhörande 1. bataljonen, vars uppgift var att bemanna artilleriet på Västra Hästholmsfort. Av de samtidigt med mig utnämnda fänrikarna var följande även kommanderade till tjänstgöring vid KA 2 nämligen: av den äldre årskursen Alf Svensén och av min kurs Harald Rystedt och Waldemar Westström.

KA 2:s officerskår bestod vid min ankomst av 40 officerare, 13 av dessa hade tjänst vid staber och i högre skolor i Stockholm, 3 platser var vakanta och det var sålunda endast 24 officerare som hade aktiv tjänst vid regementet = 1 överste, 2 majorer, 11 kaptener, 5 löjtnanter och 5 fänrikar. I regements-, tre bataljons- och nio kompaniebefattningar samt en regementskvartermästarebefattning besattes av de 14 äldre officerarna.

BESVÄRLIGA TIDER.

Jag har ett minne av att stämningen i de militära kretsarna var litet tryckt vid den tiden då jag kom till Karlskrona. Dels pågick ett världskrig som aldrig tycktes vilja ta slut och som, trots att Sverige för all del lyckades hålla sig utanför, satte tunga spår i tjänstgöringen genom den enformiga och händelselösa beredskapstjänstgöring som åvilade alla, varom mera senare. Dels var tillgången på livsmedel och andra dagligvaror

mycket begränsad och den militära avlöningen till råga på allt synnerligen skral. Särskilt de något äldre, gifta officerarna kverulerade över dåliga befodringsförhållanden och urusla löner och det syntes de ha all anledning till. Självt upphar jag en månadslön av 175:- kronor och då måltidsinackordering på sjöofficersmässen kostade minst 125:- kronor blev det ej mycket över till andra nödvändiga ting. Vi kustartillerister slutade också rätt snart att intaga våra måltider på denna mäss och ordnade vår förtäring på annat sätt genom Stadshotellet's försorg, där en "Bakficka" inrättades till kustartilleriofficersmäss.

Men åter till KA 2:s organisation i november år 1916. Den direkta ledningen av regementets skolor och övningar var sålunda överlämnad till de 10 subalternerna (löjtnanter och fänrikar). De olika utbildningsavdelningarna för manskapet var många. Manskapet bestod ju dels av på tre år värvade, d v s på kontrakt anställda, unga män, dels av till första tjänstgöring inkallade värnpliktiga, dels av värnpliktiga och reservister på repetitionsövningar. För att utbildna alla dessa olika kategorier erfordrades skolor med olika organisation och scheman. Vintertid slogs vissa skolor ihop men från våren till hösten förlades de olika kompanierna på sina respektive försvarsanstalter i skärgården och skolorna splittrades upp. Efter som alla skolor skulle stå under direkt befäl av en officer, hände det sig att jag såsom ende subaltern på mitt kompani hade befälet över upp till sju olika utbildningsenheter. Det gick trots allt bra. Jag var ung och självsäker, jag tyckte nog jag kunde allt vad det var frågan om. Bra instruktionsunderbefäl stod också till förfogande.

Alla dessa skolor inspekterades då och då av regementets högre befäl och någon gång om året kom själve kustartillerigeneralen Herman Wrangel. Jag har ingen anledning att klaga över utfallet av dessa inspektioner, de gick på det hela taget bra.

CHEFER OCH KAMRATER

jag minns

Regimentschef var, som ovan nämnts, översten Sam Bolling (på dagen 30 år äldre än jag!)

Den hyggliga bataljonschefen major Fredrik von Otter har jag tidigare omnämnt. Enligt mina anteckningar hade jag inte varit mera än ett par veckor i Karlskrona innan jag var hemma hos honom och hans friherrinna på middag. Jag måste haft god rumme med honom ty jag har även antecknat att jag under bataljonens förtäring till västra Hästholm ibland var ensam ute med honom och plockade svamp på Almö. En major

och en fänrik – det var inte vanligt precis. Översten skulle inte ha gillat det. Han gav reprimander till de äldre officerare som lade bort de s k titlarna med fänrikar! Denne von Otter tillhörde en gammal fin ämbetsmannasläkt. Hans far hade varit amiral, sjöminister och statsminister. Själva var han mycket kommunalt och allmänt samhällsintresserad, varför han utpekades som blivande landshövding i Blekinge län.

Nu till chefen för 1. kompaniet, dit jag var kommanderad. Han var kapten och hette Ivar Wollin (f 1879).

Han tillhörde de obefordrade kaptenernas stora skara och var enligt allmän uppfattning synnerligen nitisk i sin tjänst. Till en början passade jag väl inte in särdeles väl i hans miljö och arbetsförhållanden. Han tyckte – säkert ej utan berättigande – att jag var alldeles för ung och grön för att fylla hans krav på en subaltern och det var ju inte så lyckat, eftersom jag för det mesta var ende officer som stod till hans förfogande på kompaniet. Men snart nog upptäckte han väl en och annan förtjänst hos mig och det dröjde ej mera än ett par veckor till dess spänningen hade lättat och han blev den mest trevliga och vänlige chef som man kunde önska sig.

ANNORLUNDA UPPDRAG

Tyvärr fick jag inte behålla min gode vän Ivar såsom kompanichef så långt. Redan på nyåret 1917 blev han, såsom varande f d arméartillerist, utsedd till chef för ett s k rörligt, d v s hästanspant, kanonbatteri och var därmed på det hela taget ute ur min bild. Dock ej alldeles. Fr o m kl 11 midsommaraftonen 1917 var jag tillfälligt kommanderad till ett beredskapskompani avsett för släckning av en pågående skogsbrand på den s k Gråstensmon vid Målerås i Småland. Det blev ingen utryckning, varken denna dag eller de två följande. Men den 26 juni ställde vi upp under befäl av den för tillfället ifråga kommanderade kompanichefen Ivar Wollin och kl 14.30 avreste vi med extratåg över Emmaboda, Lessebo och Kosta till Målerås. Här mötte en jägmästare som till Ivars förbittring lämnade ytterst vaga uppgifter om var det brann. Under tiden hade gode Ivar – störd som han var i sitt midsommarfirande – hunnit med att bokstavligen skälla ut den stackars stinsen på Kosta station därför att det lilla smalspåriga extratåget, som använde 15 minuter för transporten mellan Kosta och Målerås, inte innehöll en 2 klass (numera 1 klass) kupé för officerarna, d v s för honom och mig. Det var tider det!

Skogsbranden som ingalunda var svår att bita visade sig vara mycket omfattande. C:a 20 km²

avbrändes, dock huvudsakligen moss- och tassemark.

Kompanichefen – eldsläckningschefen – såg jag inte mycket till. Han inrättade sitt högkvarter på ett hotell i Målerås och jag var ute i brandområdet, första natten hade jag kvarter i skogvaktarbostället Venbäcken och följande nätter i en bondgård i Möcklehultsmåla. På fjärde dagen reste vi åter till Karlskrona efter välförrättat värv. Det var en intressant uppgift, varken förr eller senare har jag deltagit i något liknande.

CHEFSBYTE

Såsom nämnts fick jag en ny kompanichef i början av januari 1917. Det blev kaptenen Gustaf Nordqvist, en helt annan persontyp än Wollin. Nordqvist var nämligen tämligen ointresserad av den speciella kustartilleritjänsten. Så mycket mera gillade han infanteritjänst och yppade vid flera tillfällen sin avsikt att söka förflyttning till Kungl Karlskrona Grenadjärregementet.

Välmeriterade militäre idrottsmannen vpl Algot Olsson från Malmö.

Gustaf Nordqvist och jag samarbetade väl – om man vågade uttrycka förhållande mellan en fänrik och hans kompanichef så förtroligt – och han var en lycklig och tacksam kompanichef när han vid regementsövningarnas slut i september 1918 på 1. kompaniets vägnar fick mottaga regementets vandringspris i militär idrott. När jag berättar om tjänsten vid 1. kompaniet återvänder tankarna osökt till minnet av den förträfflige kompaniadjutanten och store hedersmannen August Thornell (född 1871). Han skötte den inre tjänsten på kompaniet och var vid alla tillfällen ett oumbärligt och skickligt stöd för mitt arbete.

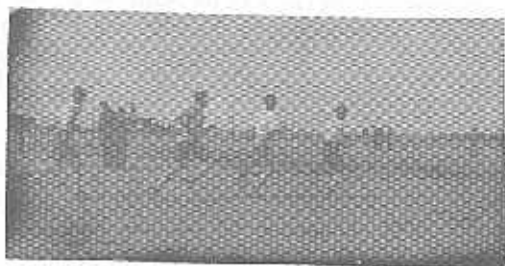

Förhållandet mellan oss utvecklades till stor vänskap, trots dåtidens skarpa gräns mellan officerare och underofficerare.

Apropå Gustaf Nordqvist må här berättas en oförarglig historia från hans tid i Karlskrona.

Gustaf Nordqvist var son till den välkände första hovkapellmästaren och tidvis operachefen Conrad Nordqvist (1840-1920), bland annat kompositör till "Sorgmarsch vid Konung Carl XV:s begrafning", vilken spelas än idag vid slika tillfällen. En hänsyftning härpå är följande episod.

I Karlskrona fanns en punschfabrikant som hette Nordström. När dennes son en kväll kommer in på stadshotellet, får han se sin vän Gustaf Nordqvist drickande Carlshams punsch. Nordström säger förargad: "Hör du Gustaf när du är ute på offentlig lokal kan du väl åtminstone dricka min pappas punsch." Gustaf Nordqvist svarar: "Det lovar jag, om du lovar att beställa Carl XV:s sorgmarsch varje gång du går på krog". — Musikaliteten hade tydligt gått i arv, ty Gustaf Nordqvist var en framstående fiolspelare och hade fått ihop en egen fin kvartett som lät höra sig offentligen vid skilda tillfällen.

Övningar i krigets skugga. Plutonen ur 1. komp är ute på lördagsövning.

VAKTHAVANDE OFFICER

Båda åren som jag tillbringade i Karlskrona var det världskrig. Sverige var förvisso ej inblandat men landet måste bevakas. Detta gällde naturligtvis särskilt militära anläggningar av den första rang som Karlskrona örlogsstation var.

Det stora inloppet till Karlskrona går mellan öarna Aspö och Tjurkö och bevakades av Kungsholmsfort och Ellenabbsbatteriet, vilka enheter bemannades av 2., 3. och 4. artillerikompanierna. Det andra huvudinloppet till staden kommer västerifrån mellan Västra Håstholmen

15 cm äldre kanonbatteri.

och Almö och bevakades av Västra Håstholmsfort, som bemannades av 1. kompaniet, där jag tjänstgjorde. Kompaniernas ordinarie förläggningsplats var kasernen i staden, men under sommaren flyttade man som ovan nämnts ut till respektive befästningsanläggningar. I de senare

Sjukvårdsövningar ingick i "pikettjämnstgöringen".

låg emellertid året runt för bevakningens upprätthållande en mindre styrka, s k piket, som hade ständig stridsberedskap. Vid Västra Håstholmsfort utgjordes piketen av sju man för betjäning av en kanon och en strålkastare. Piketen skulle trots sin litenhet stå under befäl av en officer, som hade att rapportera allt som hände direkt till fästningens kommandant, d v s Befälhavande amiralen.

Denna tjänstgöring som bevakningsofficer, "Vaktstående officer", gick i en viss turordning mellan officerarna, däribland i mindre omfattning även mellan kaptener. Men eftersom jag

åtminstone tidvis var ensam subaltern på kompaniet blev min tjänstgöring i denna befattning synnerligen intensiv. Jag tror att jag tillbragte halva min Karlskronatid som "VO på Hästholmen" och detta förhållande påverkade säkert mitt så småningom kommande beslut att övergå till civil jobb. Befattningen var förvisso bekväm ity att några övningar ej kunde bedrivas. Det enda man hade att göra var att kontrollera beredskapen genom att då och då vid olika tider på dygnet låta trumpetaren blåsa larmsignal, varvid piketen skyndsammast skulle intaga sina stridsplatser. Ett obligatoriskt larm gjorde ej VO särskilt populär! Annars hände det egentligen ingenting. Sjötrafiken var över huvudtaget liten kring Karlskrona, de flesta som skulle angöra staden gick stora leden förbi Kungsholmsfort. Förbi Hästholmsfort passerade blott ett och annat lastfartyg i veckan, i övrigt blott örlogsfartygen och fiskebåtar. Jag har antecknat, att jag den 5 januari 1917 lät anhålla två italiencare som upphöll sig på den närliggande ön Hasslö och lät skeppa in dem till kommandantsstaben. Om de var spioner fick jag aldrig veta, hur som helst var det förbjudet för utlänningar att vistas inom dessa områden. Den 18 maj 1917 har jag antecknat, att vi såg två tyska luftskepp, "Zeppelinare", på 7-8000 meters avstånd ute till havs.

DAGLÖJTNANT

En annan form av jourtjänst än den nyss nämnda var den s k daglöjtnantsstjänsten (DL) vilken på Västra Hästholmsfort var förenad med VO-tjänsten men inne i staden bildade en för hela regementet gemensam tjänst, i korthet befälet i kasernen utom tiden för övningar och expeditioners öppethållande. Denna tjänst cirkulerade mellan regementets subalternofficerare och återkom varannan eller var tredje månad, ovanpå VO-tjänsten alltså. DL-tjänsten var rätt omfattande. Bland de viktigaste uppgifterna var kontrollen över kasernernas och varvets bevakning, dag som natt. Håri ingick en vandring genom staden för visitation av den post som dygnet runt var placerad utanför det förut nämnda Kungshuset, där Befälhavande amiralen bodde. Tänken Eder en uniformerad karl med emaljprydd silverbricka i blått sidenband om halsen och sabel vid sidan vandrande tvärs igenom ett tyst och mörkt Karlskrona!

Men det var mycket mera han hade att göra den stackars DL. Han skulle dagligen inspektera alla allmänna lokaler i kasernen, han skulle vara med om proviantuppvägningen av manskapets mat och han skulle närvara vid alla måltider och

åtminstone provsmaka maten o s v. När en fyllerist påträffades skulle han se till att denne utan hängslan och livrem lades in i en arrest, varifrån han ej släpptes ut förrän regementschefen, efter vederbörlig anmälan om fallet, gett sitt tillstånd. En annan uppgift för DL var att skjuta salut kl 2 på därför anbefallda dagar.

ÖVNING MED DRAMATIK

Det förekom då och då övningar i större förband upp till hela regementet. En sådan övning under bataljonschefens major von Otters ledning har av särskild anledning stannat i minnet. Bataljonen (ca 300 man) skulle i mars 1917 ha några dagars krigsövning på Västra Hästholmsfort. Eftersom skärgården - sällsynt nog - var belagd med bärkraftig is hade regementschefen beordrat bataljonen att marschera på isen den ca 1 mil långa vägen ut till fortet. Dagen var den 8 mars 1917. Det blåste 30 sekundmeters snöstorm rakt från öster. När truppen kl 10 fm, efter att ha lämnat fasta landet vid Björkholmens kaj i staden, kom ut på isen utom lä för bebyggelsen skingrades den omedelbart utav stormen. Den samlades därför genast ihop och återsändes till kasernen. Efter överläggningar bland det högre befälet beslöts att truppen skulle transporteras ut till fortet med slädar, som skulle avgå kl 14. Detta försök kom aldrig till stånd, eftersom ingen civil åkare ställde upp för dylika experiment. Som sista resurs ordnades därför extratåg till Nätraby station, kl 15.15, varifrån truppen marscherade den ca 1,5 mil långa vägen förbi Vambåsa och Hjortahammar till barackerna på insidan av Almö udde. Härifrån var det blott 1 km till fortet. När vi emellertid kom ut på isen i stormen och i det nu djupa mörkret, inträffade precis detsamma som på morgonen. Truppen blåstes isär och ett obeskrivligt kaos uppslod. De flesta föll omkull och kanade iväg till någon liten driva som bildats vid en ojämnhet i isen, andra blåste i land, där de stannade kvar, somliga kunde hålla sig kvar med hjälp av den isdubb som det skarpkantade siktet å karbinen kunde bilda. De som blåst i land sökte sig till bondgårdar och lät höra av sig dagen efter, varför oron över natten för förlust i människoliv var stor. Det hela hade väl inte tett sig så allvarligt om inte sundet mellan Almö och Hästholmen på grund av strömmen därstädes varit öppet. Detta sund låg nämligen rakt i vindriktningen. Så småningom och sedan man på fortet som lyste på ett sjömärke, vilket som de flesta visste låg i en sådan riktning från fortet att, om man väl kom dit, man kunde följa vindriktningen på säker väg till fortet. Jag fick order av bataljonschefen redan då vi lämnade Almö att gå sist i truppen och samla ihop de som kom på efterkälken. Det var

inte precis något lätt jobb, tro mig eller inte, somliga vägrade att fortsätta och bara lade sig ned på isen och måste på något sätt muntras upp. Jag har skrivit i min dagbok att jag anmälde mig på forter ca två timmar efter det att förtruppen, med majoren, anlät. Jag hade 17 man med mig och meddelade att såvitt det var möjligt att bedöma fanns ingen kvar på isen. Alla kom också så småningom till rätta.

Den här dramatiska berättelsen kanske verkar onödig effektladdad och överdriven. För den skeptiske hänvisar jag till Karlskrona Tidningen av den 27 mars 1917, där marschen beskrivits i en lång artikel under rubriken "Än kan med oväns blod ett fält här färgas rött . . .". Författaren är okänd och kallar sig "Kustartilleribevärning". Enligt hans skildring, som är mera detaljerad än min, var marschen än mera strapatsrik än vad min beskrivning anger. Till följd av kritik som framförts i andra tidningar över att marschen företagits i det ohyggliga vädret önskar denne artikelförfattare framhålla befälets omsorger om truppen ävensom manskapets föredömliga uppträdande. Tvärtemot alla kända militära rutiner inställdes bataljonsövningarna helt och hållet och efter en vederkvickande hel vilodag avtackades truppen och marscherade hem över isen i lungt och soligt väder.

FRITIDEN.

Men det var ju inte bara tjänst. Vi roade oss även, när tid och penningtillgång så medgav. Den lilla trevliga teatern i staden gästades då och då av något av de på den tiden litigt kringresande teatersällskapen med det Selanderska i teten. Det spelades både seriösa pjäser och komedier och t o m revyer. Av de senare minns jag särskilt Ernst Rolf med sitt örhänge "Mitt svärmeri är alltså här . . ." och många andra visor. Så fanns det naturligtvis ett antal biografier, det var under dessa år som den moderna biografverksamheten startade. Umgänge i familj förekom kanske inte så ofta, det var kristid och besvärligt med både

mat och dryck. När man blev bortbjuden ansågs det därför väluppfostrat att medföra både smör, bröd och socker – helst i större kvantitet än den man själv beräknades äntaga.

AVSKED FÖR CIVIL TJÄNST

Det kanske har framgått här och var i berättelsen, att jag ej var vidare tillfredsställd med militärlivet. Det pågående världskriget och den stora bristen på befäl gjorde tjänstgöringen enformig och bunden. En uppmuntran skönjdes då jag efter att ha sammanträffat med den äldre kollegan kaptenen Alfred Sjökvist, som tjänstgjorde i Kungl Marinförvaltningen, begärdes dit för vissa skjuttabelsberäkningar. Detta hade ju varit en intressant och meriterande kommandering. Men det blev ett bleklagt nej från myndigheternas sida: – "det stora antalet vakanser med ty ätföljande officersbrist lade absoluta hinder i vägen här för" står det i det brev där jag fick meddelande om avslaget. Min besvikelse häröver var stor och då jag därtill – efter att i stor ensamhet ha tillbringat större delen av två vintrar på Västra Hästholmsfort – blev kommanderad att i ordinarie tjänst tillbringa vintern 1918-1919 på Kungsholmsfort såsom chef för en korpralskola var jag färdig för uppbrott. Det var fler än jag som undrade om denna alltför ofta återkommande isolering av en ung man kunde vara nyttig för psyket. Efter diskussioner med anhöriga och andra personer vidtog jag därför det allvarliga steget att begära avsked från tjänsten. Mången trodde ej att detta skulle beviljas. Andra som övergått till civil tjänst hade endast tjänstledighet och det kunde jag på grund av bestämmelserna ej få. Men världskriget led allt tydligare mot sitt slut och fr o m 6 november 1918 fick jag begärt avsked från min tjänst såsom löjtnant vid Kungl Kustartilleriet vilken jag innehåft endast 14 dagar. Avskedet innebar tillstånd att inträda i kustartilleriets reserv. Och därmed är min enkla berättelse till ända för denna gång.

BERGA BLOMMOR FRUKT och GRÖNSAKER

Allt inom branschen
Tallstigen 2
Tel. 29 12 94

Helge Benjaminsson
FRISERSALONG
Långedragsvägen 134
Tel. 29 32 78

Vi har tryckt denna tidning

Vi trycker allt från visitkort
till böcker till låga priser

SKOLTJÄNST FÖRLAG

Jämbrottsgratan 27, 421 68 V. FROLUNDA
Tel. 41 49 09

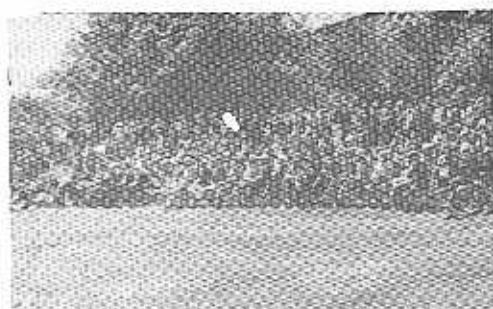

KA 4 under uppställning för avlämning till regementschefen öv Kjell Werner

Förenings-

Regementets dag.

Under 1977 firade kustartilleriet 75-årsjubileum. Detta uppmärksammades med bland annat regementets dag på KA 4 lördagen den 4 juni. Det blev en festlig dag med stort antal besökare som tog del i Jubileumsfirandet.

Ett stort antal besökare hade kommit till KA 4 denna dag.

Några av dagens hedersmedaljörer

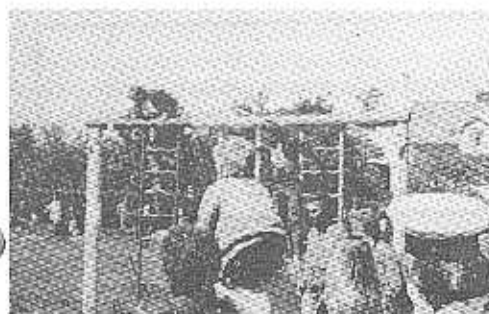

Mest långväga för dagen var kamratföreningens Carl Johannes Johansson från Chicago USA

Dagen till ära erhöll kamratföreningen en egen marsch komponerad av major Ingvar Leion

Aktiviteter

idrottsstävlingar och ...

Föreläsning av rörligt sjukvårdsförband stod bland annat på programmet denna hellyckade Ku 4 - dag

En torsdagskväll i oktober 1977

samlades Kamratföreningen för att tacka Öv 1. Kjell Werner - föreningens ordförande 1969-1977.

Avgående ordföranden erhöll många fina bevis på kamraternas uppskattning av ett mycket fint ordförandearbete.

Kjell Werner tyckte själv att det hade varit en trevlig och stimulerande tid, glädde sig särskilt åt att föreningen blivit mera aktiv de senare åren. Tackade och lovade att dyka upp i föreningen igen så ofta tillfälle bjöds.

I kamratkresten föreläsades med särskild stolthet "KA-fyens bragdmedalj"

Indianska dueller

S. Henry Wassén, professor vid Etnografiska museet i Göteborg, tar oss med till Sydamerika. I sin artikel ger han oss bl.a. en provkarta på duellmetoder bland Sydamerikas indianer.

I litteraturen om Sydamerikas indianer finns spridda uppgifter om dueller mellan män med pilar, klubbor eller bara knytnävarna. Orsakerna kan vara så reella som hämnd mot en kvinnas älskare från hennes man. Hos cocoma, en vid upptäckstiden mäktig stam i övre Amazonas, döddes älskaren i flagranti fall, annars kunde utmaning på duell förekomma. Rivalskap mellan män och påstådd förhäxning kunde orsaka dueller i yuracárestammen i östra Bolivia. Etnografen Erland Nordenskiöld, som 1908 besökte dessa indianer, kunde i samlingen hem till Sverige få med en trekantig duellpilspets av trä gjord för att sára men ej döda. Franske upptäcktsresanden Alcide d'Orbigny iakttog och avbildade en duell hos yuracáre på 1830-talet. Om någon skadats av häxeri och blivit ormbiten, tog en anförvant med sina duellpilar och gick till den misstänkte, som blev utkallad genom att utmanaren slog med sina pilar i hyddtak. Utmanaren var då finklädd. Den utmanade kom ut och ställde sig med vänster skuldra blottad sidovänd på ett visst avstånd från utmanaren. Denne sköt mot motståndarens skuldra och arm, varefter den utmanade fick skjuta tillbaka. Enligt uppgift utväxlades åtta till tio skott, varefter utmanaren förklarade sig nöjd. Nordenskiöld skriver i reseskildringen "Indianer och Hvita" (1911) att "hvarje yuracáreman har talrika ärr, som han säkert är lika stolt öfver som en tysk kårstudent öfver sina duellmärken."

Pilduell hos yuracáreindianer i Bolivia. Efter d'Orbigny, som utgav en reseskildring från Sydamerika i nio volymer i Paris 1835-47.

Hos vissa stammar synes dueller med klubbor och knölpåkar ha en rituell karaktär och avledda aggressioner. Intressanta iakttagelser om detta har gjorts hos grupper av yanoámaindianer i gränstrakterna mellan Brasilien och Venezuela, väster om Rio Branco och kring övre Orinoco. Det är en ännu relativt talrikt företrädd grupp av primitiva urskogsindianer i Sydamerika med ytterst märkliga och specialiserade kunskaper om narkotiskt verksamma droger från alkaloidrika träd. Det är särskilt ett pulver kallat *epena* som användes. Det verkar på psyket. Inblåsandet i näsan sker genom långa rör, och en indian hjälper en annan genom att man blåser ömsevis. Pulvret får man i detta fall från bl.a. arter av trädsläktet *Vitrola*, som tillhör muskotträdet familj.

En 29 cm lång spets av trä till duellpil från Yuracáre. Den runda delen av spetsen sattes fast i pilröret.

Märkliga detaljer om bl.a. klubbdueller hos yanoáma har vi fått genom en mestiskvinna vid namn Helena Valero, som ung flicka bortrövad av en yanoámagrupp 1937. Hon kom att bo hos gruppen i 20 år, blev gift med två hövdingar i följd och fick flera barn. Då hon lyckades komma tillbaka till civilisationen, kunde en italiensk forskare, professor Ettore Biocca i Rom, en internationellt känd parasitolog, ta upp hennes spontana skildring på band och återge den i ett stor arbete om yanoámaindianerna, hos vilka han även själv forskade. Om någon läsare av KA-fyren är speciellt intresserad av den nu berömda mestiskvinnans öden och erfarenheter, kan jag kanske bäst hänvisa till min artikel "Helena Valeros via dolorosa bland waicaindianerna" i Nordisk Medicinhistorisk Årshök, Supplementum II, 1969, sid. 74-84.

Hos dessa indianer förekommer rituella gästbesök mellan olika grupper. Inblåsning av *epena*

är då en viktig del av det hela. Härvid blir strängt taget alla männen påverkade, även de unga. Helena berättar om hur den allmänna upphetsningen sprider sig, och hur kvinnorna söker gömma sig. "Jag gömde mig bakom stolparna", heter det i hennes berättelse, d.v.s. hon avser de innersta hyddstolparna i de stora flerfamiljshusen öppna mot en "gårdsplan", på vilken alla som där rör sig väl kan observeras.

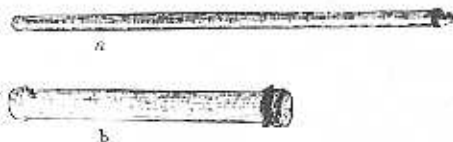

Kroppsmålad waicaindian under beredning av hallucinogent snus, epena. Foto Georg J. Seltz, april 1965.

Att aggressionstendensen, värddar och inbjudna emellan måste lugnas är påtagligt av förloppet. Under påverkan av drogen kan från värddarnas sida rop höras till de inbjudna av följande typ: "Ni är oroliga, vi måste lugna oss." Dämpandet av upphetsningen följer så småningom genom en ceremoniell kamp, varvid två män i tur och ordning slår mot varandras bröst slag för slag, först den ene och så den andre. Slagen sker med knytnävarna. Därefter kan man övergå till att med rejäla knölpåkar rikta slag mot de rakade hjässorna på männen, som förefaller ha en tonsur. Givetvis kan detta vålla stora skador, stundom dödande. En man som fallit ersättes genast av en anförvant, ty den slagne måste få hämnd. Hela tiden är det dock endast två som slåss, en mot en, och man slåss för att avreagera sig, för att bli vänner. Helena Valero har återgivit en dialog som denna: "Jag har kallat dig hit för att se, om du verkligen är man. Om du är det, så skall vi se, om vi åter kan bli vänner, sedan vår vrede gått över." Den andre svarar: "Säg mig detta, säg det, slå mig, och vi skall åter bli vänner." Det blir man också, ty då alla gått sina ronder är duellen över. I Valeros text heter det: "Vi har slagit er mycket,

och ni har slagit oss. Vårt blod har flutit, och så har ert. Vi är inte längre oroliga. Vår ilska har gått över. Om någon dör, är det dock något annat." Därefter beseglas vänskapen på värddövdingens uppmaning med en måltid. De inbjudna får stanna över natten och får presentmat med sig. Dock får de även uppmaningen: "Ni kan ge er av i morgon!"

I en kulturartikel i Göteborgs-Posten den 30.12.1968 beskrev jag under rubriken "En välkommen knölpåk som julklapp" en rituell ceremoni hos guaymbindianer i Chiriquí i västra Panama. Ceremonien kallas balseria på spanska, men har ett indianskt namn *krunkite*. Under redan från tidigt 1600-tal kända ceremoniella möten hos dessa indianer vid tiden för skörden av frukterna från en viss palm användes nämligen knölpåkar av balsaträ ca 1,5-2 m i längd. Det var en sådan påk jag skaffat till Göteborgs Etnografiska Museum från en vän i Chiriquí, och det var därför jag beskrev en balseria, som i många detaljer påminner om duellerna hos yanoama i Sydamerika. Man slår dock ej med knytnävarna eller med påkarna mot motståndarens huvud, utan man kastar med all kraft en påk mot dennes vader, varvid det gäller att försöka hoppa undan. "Deltagarna pendlar med benen," som en sagesman uttryckte saken för mig, då jag 1947 forskade i Chiriquí.

snusrör och behållare av bambu för epenasnus. Waicaindianer, Brasilien. Föremålen i Göteborgs Etnografiska Museum. Snusrörets längd 64,5 cm, behållarens 39,5 cm.

Man spelar i lag om tolv personer, och mottagarna av attackerna vänder ryggen mot den kastande. Även här har man en utmanare och en ned-sättande, betsande ordduell som inledning. Utmanaren säger: "Du säger, att du är en man", och detta sägs med ryggen mot den utmanade. Denne tar då en påk och svarar: "Jag är en man", varefter träpåken som torkats för att bli speciellt hård, kastas mot vaderna på motståndaren. De agerande kallas stundom dansande. Om ett slag träffar hårt, faller den träffade i regel omkull, och man hör rop som: "Jag har träffat, jag fångade en fisk."

I ceremonierna i Panama förekommer detaljer av intresse för en jämförelse med Sydamerika, var-

XVI Nordiska Militära Kamratföreningsmötet Ystad 770825-770828

Sekreteraren Georg Gustafsson rapporterar

Som föreningens representant deltog jag i ovan rubricerat möte. För att läsaren skall få en uppfattning om programmets omfattning så börjar jag med den programöversikt som vi fick i handen vid ankomsten.

Torsdag 0825

10.00 Representantskapsmöte
15.00 Invigning
18.00-23.00 Middag med samkväm

Fredag 08.26

07.30 Frukost
09.00-10.30 Förevisningsskjutning
10.30-17.00
Gruppvisa utflykter
18.00-23.00 Middag med samkväm

Lördag 08.27

07.30 Frukost
09.00-10.30 Förevisningsskjutning
10.30-17.00 Gruppvisa utflykter
18.00-23.00 Middag med samkväm

Söndag 0828

08.00 Frukost
09.30-10.00 Avslutningsceremoni

Jag tog mig billedes till Ystad. Starten satte jag till 04.30 för att vara säker på att vara framme i rätt tid. Eftersom det var vackert väder och trafiken på E 6:an var gles så var det inga problem att hinna. Det vackra vädret höll i sig ända till Ystad och även under mötet var det skapligt väder. Vänliga människor hälsade välkommen och visade oss deltagare till de kasernförläggningar som var inbokade för respektive lands deltagare. Det kanske är överflödigt att påpeka att allt var välarrangerat från första stund. Som framgår av programmet avhölls representantsmötet första förmiddagen. Det väsentligaste för vår del utav det som beslöts var att avgiften till DSMKS (De Svenska Militära Kamratföreningarnas Samarbetkommitté) höjdes till 15 öre/medlem och år, medan grundavgiften står kvar vid 10:-/förening och år. Detta är ju ganska blygsamma avgifter, men trots detta diskuterades höjningen under cirka 20 minuter.

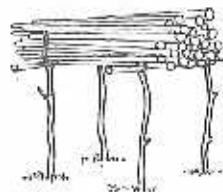
I detta sammanhang vill jag framhålla att vår föreningsavgift är väldigt låg jämfört med andra föreningsavgifter. Det fanns dom som hade avgifter närmare 100:-/år och medlem. Nu får inte detta uppfattas som att det finns krafter som arbetar för att höja vår avgift till dessa nivåer, tvärtom försöker vi hålla den nere på så låg nivå som möjligt.

Efter representantskapsmötet kunde man bese stridsvagnar, pansarvärnspjäser terrängbilar och

Indianska dueller (forts.)

ifrån bruket med all sannolikhet kommer. Man har fest på överflödet av mat under förspellet, man bär speciella prydnader, man är målad med växtfärg och man har ordduellerna. Ofta bär deltagarna över axlarna skinnen av en jaguar, ett djur som är speciellt förbundet med medicinmännen.

Då spelet med balsapåkarna pågår hela dagen får skötseln av de slagna och värkande benen äga rum i hemmet på kvällen och natten, på samma sätt som de mörbultade duellanterna hos waicaindianerna får sköta sina blyssyrer och även vila ut från drogbrukuset i hängmattorna.

Ställning för 1,5-2 m långa träpåk, som under balseria-duellerna kastas mot motståndarens vader. Teckning av konstnär Ingrid Midsem efter foto i guaymindianernas område i Panamá av frumlidne USA-forskaren S.K. Lothrop.

vapen speciella för ett förband av P 7:s typ. Detta och mycket annat var samlat i en utbildningshall där det även fanns möjlighet att känna på en simulator för robotskjutning och därvid testa sin koordinationsförmåga. Dagen avslutades med middag och samkväm, där alla de 250 deltagarna kunde mötas i allsång med de olika nationernas vanligaste visor. På fredag förmiddag fick vi följa en uppvisningsskjutning på P7:s skjutfält, Kabusa. Det var en imponerande demonstration som gavs. Vi fick se pansarbandvagn 302, stridsvagn 103 och 9 cm pansarvärnskanon i full aktion. Från Kabusa bar det iväg för visning av industrier m m. Jag tillhörde en grupp som via lunch på gamla övningsfältet Revingshed (används fortfarande för utbildning) fick se Tetrapaks anläggningar i Lund. Tänk vad en återgång till returglas skulle spara pengar och energi! Världen över tillverkas ca 20 miljarder förpackningar av liknande slag per år.

Fredag kväll ägnades efter middagen till försvarsgrensvisa samkväm. Dessa blev väldigt trevliga trots vissa språksvårigheter; flera av de finska gästerna talade bara finska med enstaka svenska ord som inslag.

Lördag inleddes med ett föredrag om vår försvarspolitik av general Karl-Erik Holm, befälhu-

vare för Milo Syd. Hans framställningsteknik var enastående och applåderna 'ville aldrig ta slut' som det heter i vissa referat. En mycket bra programpunkt som uppskattades av inte bara svenskar utan även av våra kamrater från Norge, Danmark och Finland.

Efter föredraget kunde man gå på shoppingtur på egen hand, såvida man inte tillhörde den utvalda skara som bjöds på sjötur med Gladan och Falken, miulläggare från KA 2 eller andra marina enheter som samlats i Ystads hamn för detta evenemang.

Dagen avslutades med bankett för 300 personer i P 7 matsal med många tal av honoratiorens. Som slutkläm samlades man på planen utanför matsalen där Regionsmusikern spelade "Svenska arméns tapto". En vacker upplevelse i dolskt fackelken.

Så kom söndagen med avslutningsceremonin. Ordföranden i DSMKS, överste Nils Östlund, tackade värdförbundet för deras insatser och de nordiska kamraterna för deltagandet under mötet. Allra sist halades de nordiska flaggorna som man hade hissat vid invigningsceremonin och det XVI Nordiska Militära Kamratföreningsmöter var avslutat.

Kamratföreningen kallar DIG!

Kustartilleriets Kamratförening
i Göteborg

Kustartilleriets kamratförening i Göteborg inbjuder härmed nuvarande och förutvarande kustartillerister, såväl anställda som värnpliktiga till medlemskap i föreningen. Anmälan om inträde kan ske genom insättande av årsavgiften 15:- kr. på postgiro 450 49-4, Adress Kustartilleriets kamratförening, Fack, 421 05 V Frölunda. Skriv fullständigt namn, titel och adress, födelseår och födelsestad på talongen.

Glöm ej medlemsavgiften för år 1977 - 15:- kr, postgirokonton 450 49-4.

Ständig medlem, hedersmedlem samt medlem som under året fyller 80 år eller mer betalar ej medlemsavgift.

Bidrag till blomsterfonden kan alla lämna och mottages med största tacksamhet.

Samma postgirokonton 450 49-4. Ange "Blomsterfonden" på talongen.

Tackar, tackar!

Nya medlemmar

Genom ett gott "värningsarbete" av flera medlemmar har föreningen kunnat räkna in den största medlemsökningen på flera år.

Vi hälsar med glädje nedanstående kamrater välkomna till vår krets.

Allan Andreasson	Lennart Zideblad
Erik Blomberg	Gösta Claesson
Wilhelm Borén	Ingvar Bjurestrand
David Brandt	Arne Johansson
John Carlsson	Knut Johansson
Karl-Erik Överås	Stefan Liljefors

Genom välvillig medverkan från Kustartilleriföreningen i Göteborg har vår förening nått deras medlemmar med information om vad vi sysslar med och vi hoppas självfallet att vi får ännu fler medlemmar att anteckna i vår matrikel före årsmötet i maj.

PS Du observerade väl att vi tvingades höja avgiften till 15:- i år?

DS

Vänd Edor med förtroende till

Juvelerare

BERTIL GRAHN

Axel Dahlströms torg 1 - Tel. 41 86 44

Göteborg

Stor sortering

när det gäller priser och gåvor

Gravvyrbelen utföres å Egen verkstad

Allt i branschen

VÄLKOMMEN!

Ekebäcks Motor AB

Varholmsgatan 2

Tel. 42 54 02

Alla slag av bilreparationer

GRAFISK

SJUKHUSSERVICE AB
BOX 3060 400 10 GÖTEBORG

BILRUTOR

BÄTRUTOR

TAVELINRAMNING

GLASINSÄTTNINGAR

Reparationer och nytt

GLASSLIPERI

Plexiglas Lamellglas

Stort sortiment av ornamentsglas

Godkänd av försäkringsbolagen

NÖJDS KONDITORI

Hammarkulletorget - tel. 30 46 97
Gårdstens affärscentrum tel. 30 46 98
Långedragsvägen 22 tel. 29 15 81

REKOMMENDERAS

Servicestation

Sven Iversén

Ängkärrsvägen 4

V. Frölunda

Fullständig service

Bensinautomat

Öppet hela dygnet

Välkomna!

MAJORNAS LASTBILAR

ASKVÄDERSGATAN 7 417 34 GÖTEBORG

Tel. 530005

KRAN-, TIPP-, FLAK-, DRAGBILAR
TRAILERS
CONTAINERTRANSPORTER

VI ORDNAR RESAN

åt Er med

Flyg, Tåg, Båt, Buss

Tjänsteresor

Vpl 10-resor

SJ Resebyrå

Hotellplatsen 2

Tel. 031/17 61 05

GLAS- MÄSTAREN kommer

Ring 45 01 00
och våra servicebilar är
snabbt på plats

BLYFÖNSTER

för gillestugor, sportstugor
balkongdörrar o. trappfönster av
antik- o. katedralglas tillverkas.

GLASA BILEN

Läckage runt rutor tätas.

FERM & PERSSON

Fröfästegatan 82
V:a Frölunda

GLASHYTTAN

Norra Gubberogatan 7

Slottsskogsgatan 62

GLAS OCH KRISTALL

LJUS OCH LJUSMANSCHETTER

LJUSKRONOR OCH LAMPOR

Affären med det stora sorti-
mentet och de vänliga priserna

VÄLKOMNA!

Marinens Sjukvårdsskola

I vår utbildningsserie får vi denna gång en redogörelse för utbildningen vid marinens sjukvårdsskola. Skolchefen Mj Bo Björheden svarar för denna information

BAKGRUND:

1942 inrättades på KA 2 i Karlskrona kustartilleriets sjukvårdsskola. Motivet för dess tillkomst var främst att man önskade förbättra utbildningen av stam- och värnpliktig sjukvårdspersonal inom KA.

Skolan förde en relativt ambulerande tillvaro under en period fram till 1955 då man på KA 1 i Vaxholm inrättade KA sjukvårdsskola såsom ett kompani på regementet, skolan hade uppgifter enligt ovan.

Inom marinen hade man emellertid kommit till insikt om att en gemensam skola för sjukvårdsutbildning borde inrättas och man funderade på en lämplig plats för denna.

Valet föll på Göteborg där man på KA 4 inrättade marinens sjukvårdsskola 1961.

NÅGRA FAKTA OM MARINENS SJUKVÅRDSSKOLA

Skolans uppgifter

- att genomföra befattningsutbildning och formell förbandsutbildning för fast anställd och värnpliktig sjukvårdspersonal inom marinen - sjukvårdare, sjukvårdsbefäl, läkare och tandläkare (läkarassistenter)
- att genomföra vidareutbildning av fast anställd personal i sjukvårdstjänst
- att enligt särskilda direktiv genomföra försök avseende sjukvårdsförbandens taktiska uppträdande samt att genomföra försök med sjukvårdsmateriel
- att följa upp behov av reglementen och instruktioner samt läromedel inom skolans verksamhetsområde. Då så erfordras ta initiativ till förbättringar samt förnyelse av ovanstående
- att genom lämpliga åtgärder befrämja utbildningen inom sjukvårdstjänsten i marinen vad avser ledning, organisation och materiel samt utbildningsmetodik.

Elever

Sammanlagt passeras sjukvårdsskolan av ca 450 elever årligen. Under ett år tjänstgör under längre eller kortare perioder ett 50-tal militära och civila lärare vid skolan, här inbegripet de läkare, som föreläser i teoretiska ämnen.

Vid skolan utbildas årligen fr o m utbildningsåret 77/78 ca 110 värnpliktiga grupp- och plutonbefälselever ur flottan och kustartilleriet. Därtill kommer ca 50 soldatelever ur kustartilleriet som får en något förkortad utbildning. Stameleverna i olika kurser ur flottan och kustartilleriet uppgår till ca 25 om året, dessutom svarar vi för eleverna vid vårdskolan under deras utbildning till kompaniofficer.

"Sjukvårdskedjan" från skadeplats till strids-sjukhus

Vartannat år på hösten anordnar vi kurser för de stambefäl ur andra yrkesgrenar, som ska lära värnpliktiga under grundutbildning den sjukvårdstjänst, som alla soldater skall kunna.

Varje sommar har vi ett hundratal blivande läkare i olika stadier av sin civila utbildning, som vi undervisar i militärläkarens alla åligganden. På höstarna har vi vanligtvis ansvaret för sammandragen utbildning av medicinalpersonal inför krigsförbandsövning. Det brukar vara stora kurser, uppåt 60 elever, ofta från södra och mellersta Sverige och med deltagare även av andra vapenslag än marinen.

I februari varje år ordnar Försvarets sjukvårdsstyrelse vid sjukvårdsskolan en kurs för utbildning av äldre läkare i krigskirurgi. Eleverna är här äldre marinläkare som är kvalificerade kirurger, civilt. Lärare och observatörer är internationella.

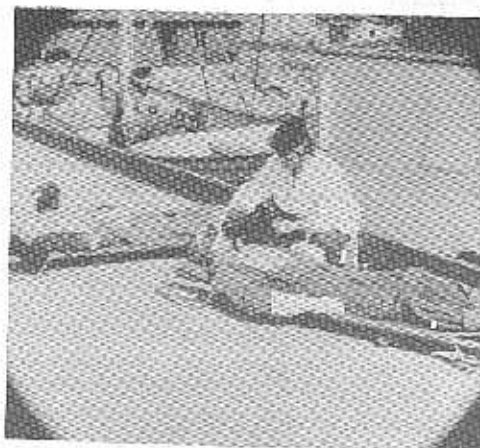
Realistiska tillämpningsövningar är nödvändiga för sjukvårdsförbanden

Lärare

Lärare som krävs för verksamheten måste många gånger vara specialister, läkare och sköterskor med rutin och specialité inom exempelvis medicin, kirurgi, akutsjukvård, invärtes medicin o s v. Skolans utbildning kräver 15-20 läkare för föreläsningar i de olika kurserna mellan 1200-1500 timmar per år. Dessa föreläsningar och denna verksamhet behöver en närhet till medicinsk högskola och universitetsklinik d v s ort där medicinsk utbildning av stor omfattning äger rum. Genom den koppling som skett till göteborgsområdets sjukhus, till universitetskliniken och medicinsk högskola har denna del av skolans verksamhet kunnat ges tyngd. Med lätthet erhålles goda lärare inom de akutella områdena.

Mottagande av skadade från fartyg.

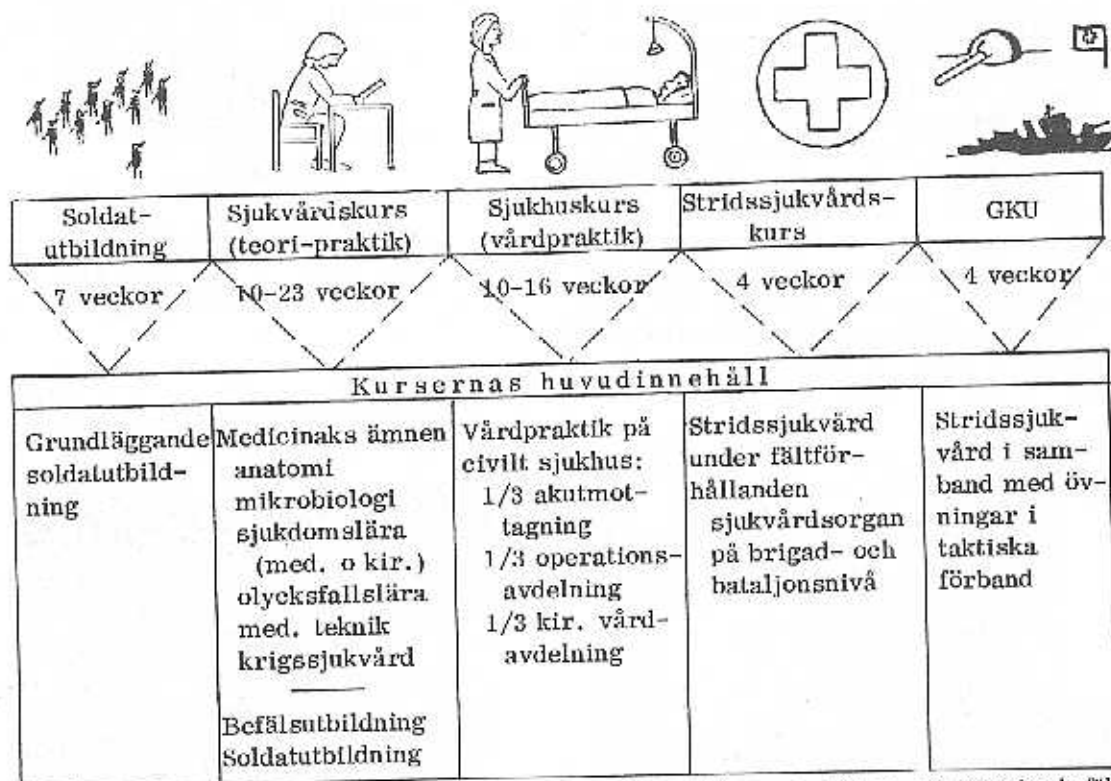

Den fast anställda lärarkåren utgöres av kompani- och plutons-officerare på sjukvårdslinjen. Dessa specialister har vanligen förutom sin militära officersutbildning också genomgått civil fackutbildning vid vårdyrkesskola. De kan vara leg sjukskötare, operationsassistent, röntgenassistent eller ha någon annan medicinsk specialutbildning. Att befälet besitter tillräcklig "yrkeskunskap" inom specialfacket är en absolut nödvändighet för verksamheten. Vid skolan finns också kvinnliga instruktionsköterskor för undervisning och övning i hälso- och sjukvård samt några instruktionsofficerare för ledarskapsämnen och allmän militär utbildning.

Utbildningsgång

Sjukvårdarna genomgår under sin utbildning i stort nedan-stående kurser.

UTBILDNING AV VÄRNPLIKTIGA SJUKVÅRDARE.

Som synes lägger skolan stor vikt vid att sjukvårdarna skall få öva inom yrket. Detta sker dels vid de teoretiskt/praktiska kurserna, dels under vårdpraktik vid civilt sjukhus och slutligen under militära tillämpningsövningar (stridssjukvårdskurser) då vi försöker inplacera sjukvården som underhållsgren i sitt militära sammanhang.

Den utbildning som marinens sjukvårdare får är gedigen och ger som var och en förstår kunskaper som cleverna kan ha nytta av även utanför tjänsten.

FRAMTIDEN

Kursverksamheten vid Marinens sjukvårdsskola är intensiv. Såväl grundläggande utbildning som repetitionsutbildning skall ges åt marinens sjuk-

vårdare, läkare, tandläkare och sjukvårdsbefäl. Sjukvården är en dynamisk sektor. Forskning och utveckling gör att nya rön och metoder ständigt tillföres verksamheten. Detta gör att marinens sjukvårdsskola är en skola i ständig utveckling där vi försöker omsätta utbildning och kunskaper i sjukvård till en fungerande del av underhållstjänsten. Skolan förfogar över en skicklig lärarkader, men brottas tyvärr med en del besvärande vakanser främst vad gäller kompaniofficerare på sjukvårdslinjen.

Vi vet idag att framtiden kommer att innebära ökad verksamhet vid skolan, låt oss hoppas att bl a förbättrad rekrytering kan innebära att det goda namn som marinens sjukvårdsutbildning har idag även i framtiden kan bevaras.

Bistert

Pastorn var ovanligt bistert i tonen den här söndagen, då han stirrade ut över församlingen.

— Var har ni tron, bröder och systrar? Här har vi samlats för att bedja om regn — men var är era paraplyer?

Föreningsaktiviteter 1978

Aktivitet	Datum	Samling	Anmältn	
			Senast	Till
Ärtermiddag ¹⁾	04-13	Konpoff- mässen 1830	Måndag 04-10	29 20 80 145/229
Årsmöte ²⁾	05-10	KA 4 barn 1800	05-08	Se ovan
Känsö-dagen ³⁾	07-08	KA 4 barn 0900		29 20 80 129 4)
Krigsmans erinran	08-18 prel	KA 4 barn	08-16	29 20 80 119/115
Kebifor	09-06	Regoffmässen 1830	09-04	29 20 80 145/226
Ärtermiddag	10-28	Konpoff- mässen 1830	10-23	Se ovan
Vesper	Dec		Ring sista veckan i no- vember för besked	45 60 50

1) Föredrag av ordföranden om "Problemen kring Nordkalotten och ÖSTERSJÖ-atloppen.

2) Kaffe med dopp.

3) Lunchkupong kan köpas på KÄNSÖ (8:00)

4) Efter 06-29 telefona 77 10 48.

Kostnaden för resp. tillställning blir så nära självcostnadspris som möjligt.

Årsavgiften (15:-) för 1978 enotses med tacksamhet. Medlem som fyller (fyllt) 50 år är avgiftsfri.

Tänk också på blomsterfonden!

Styrelsen.

Föreningsnålen

bör varje medlem ha fästad vid sitt rock-
slag. Den är ett tecken, som visar att
Du tillhör en militär förening, där inga
gradskillnader finnes, en förening för det
goda kamratskapet.

Nålen kostar 15 kr och fås hos skatt-
mästaren. Köp den nu!

In Memoriam

Följande medlemmar har sedan föregående årsmö-
te avlidit.

Bertil Andersson
Gunnar Järbring
Hjalmar Månsson
Henning Pettersson
Digby Rundqvist
Efon Widén
Karl-Olof Öhlin

Vila i frid!

KUSTARTILLERIET

- en arbetsplats i skärgårdsmiljö

Om Du är ung och vill arbeta mål-
medvetet för Din framtid

sök utbildning till officer vid KA

Du får Kostnadsfri utbildning
Ett intressant arbete
Goda kamrater

Kontakta Rekryteringschefen KA4
Fack 42105 V. Frölunda
Tel. 031/29 20 80